

булися, познайомитися з пам'ятками, які припинили своє існування ще наприкінці XIX ст.

Видові фотографії почали з'являтися в Києві наприкінці 50-х – на початку 60-х рр. XIX ст., але найбільше їх випускається у кінці 1860-х – на початку 1870-х рр. Саме тоді з'являється ряд фотомайстерень і серед них Й. Кордиша, Франца де Мезера та М. Пастернака, в яких фото відзначалися високою якістю, а друк фото-знімків було поставлено на комерційну основу, що сприяло широкому і швидкому розповсюдженню видової фотографії.

Новим кроком у поширенні цього виду продукції стало запровадження фототипії – виду плоского друку зі скляної або металевої пластинки, покритої світлочутливим желатиновим шаром, на яку фотографічним способом наносилося відтворюване зображення. Фототипія в Європі була відома ще з середини XIX ст., але в Росії нова технологія поширювалася повільно, хоча переваги її були очевидні, адже якісні зображення точно імітували фотографічні знімки. В Києві розвиток фототипії пов'язаний також з іменем С. Кульженка. В 1886 р. він придбав невеличку майстерню-фототипію і облаштував у своїй друкарні відповідний відділ із власною фотографією. Нову справу було доручено синові Василю, котрий на той час закінчив поліграфічну академію в Лейпцігу і мав досвід роботи з фотографією. Роботи ж із фототипією Василь Стефанович навчався у професора Київського університету В. Беца.

Перші альбоми з видами Києва виходять із майстерні Кульженка наприкінці 1880-х років. Згодом сюжети поширених досі фотографій, здебільшого таких, що легко впізнавалися, доповнювалися новими, з іншими об'єктами показу – новозведеними храмами, пам'ятниками, будівлями театрів і музеїв, прибутковими будинками, міськими скверами та парками, лініями електричного трамваю тощо.

Друкар приділяв особливу увагу якості своїх альбомів, за що неодноразово відзначався на Всеросійських виставках.

Видові альбоми та набори краєвидів друкарні С. Кульженка відрізнялися за типом, форматом і розмірами. Зустрічаються, наприклад, кабінетні (великі за

форматом), у вигляді папок, куди вміщувалися окремі аркуші з зображеннями; візитні – трохи менші, де аркуші знімків проклеювалися тонким цигарковим папером, а також дешеві кишенькові альбомчики.

Видання «Виды Киева» з фондів НПБУ – це набір фототипій у папці розміром 16,5x24x0,5 см. Папку виготовлено з картону, обтягнутого коленкором темно-сірого кольору, з трьома клапанами. На верхній боковинці художнім шрифтом фарбового тиснення зазначено назву, техніку друку, прізвище друкаря та місце видання. Текст розміщено у вишуканій орнаментальній рамці.

Як і в більшості подібних видань того часу, в бібліотечному примірнику не вказано дату виходу та наклад. Відсутній також перелік знімків, аркуші не пронумеровано, тому важко напевно сказати, скільки їх має бути саме у цьому наборі. Оскільки видання неодноразово повторювалися, то, зберігаючи однакове оформлення, вони могли відрізнятися кількістю вміщених фотографій. У свою чергу, роки виходу можна визначити за тими об'єктами або ознаками часу, які фіксувалися на них.

Бібліотечний примірник нараховує 12 чорно-білих фототипій, виконаних на якісному папері, з такими сюжетами: Андріївська церква, Десятинна церква, Міський театр, Золоті ворота, Хрещатик, Загальний вид Києво-Печерської лаври, Пам'ятник Богдану Хмельницькому, Пам'ятник Св. Князю Володимиру, Нижній пам'ятник Св. Володимиру на Св. місці 1802 р., Пам'ятник імператору Миколі I, Собор Св. Володимира, Софійський собор. Дев'ять зображень розташовано горизонтально, два (Андріївська церква та Пам'ятник імператору Миколі I) – вертикально. Зважаючи на об'єкти, котрі відображені на знімках, можна припустити, що видання було здійснено на початку XX ст., оскільки міський театр побудовано в 1901 році.

«Виды Киева» – одне з кількох видань альбомів і наборів із видами Києва кінця XIX – початку XX ст. у колекції НПБУ. Всі вони можуть бути предметом наукового дослідження як вітчизняного друкарського мистецтва, так і історії нашого славного міста.

СТОРІНКА МЕТОДИСТА

**О. Білик, доктор філософії, головний бібліотекар
Державного закладу
«Національна парламентська бібліотека України»**

ВІДОБРАЖЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ ІНТЕРНЕТУ

ШИРОКЕ використання бібліотеками інформаційних технологій та Інтернету відкриває перед ними нові можливості у здійсненні традиційних функцій, зокрема методичних. Саме цей напрям роботи є одним із пріоритетних у повсякденній діяльності провідних бібліотек – методичних центрів регіонів України і полягає в забезпеченні адекватного реагування на глобальні зміни соціуму. Основна суть методичної роботи сьогодні полягає в управлінні змінами.

Ефективність методичної роботи з упровадження інформаційних технологій значною мірою залежить від стану комп'ютеризації бібліотек та розвитку бібліотечного Інтернет-сегмента. За даними «Зведення річних звітів про діяльність бібліотек сфери управління Міністерства культури і туризму за 2009 рік», із 18 249 бібліотек лише в 1 766 є комп'ютери, із них 882 – мають доступ до Мережі, в т. ч. 50 сільських книгозбірень. Про стан інтернетизації центральних районних бібліотек можна судити лише з посилань, наданих сай-

том «Бібліотечному фахівцю» НПБУ, оскільки, на жаль, це не завжди можливо відстежити на сайтах регіональних бібліотек.

Але, враховуючи динаміку комп'ютеризації публічних бібліотек у рамках реалізації різноманітних проєктів, регіональні бібліотеки – методичні центри мають максимально використовувати можливості своїх сайтів для відображення методичної роботи. Ці сайти повинні відігравати роль своєрідних віртуальних осередків професійного інформування бібліотечних фахівців та сприяти забезпеченню виконання методичних функцій.

У НПБУ – головному методичному центрі мережі публічних бібліотек України – з 2004 року діє методичний сайт «Бібліотечному фахівцю» (<http://profy.nplu.org/>). Супровід та оперативне інформаційне поповнення його розділів забезпечують фахівці відділу наукового аналізу та розвитку бібліотечної справи Бібліотеки. Контент сайту практично є віртуальним відображенням різноманітних складових методичної роботи і охоплює широке коло питань бібліотечної діяльності та суміжних сфер. Ресурси сайту зорієнтовані на інформування бібліотечних фахівців та надання їм консультативної підтримки при вирішенні проблем практичної роботи бібліотек. Завдяки цьому методичний сайт НПБУ може слугувати прикладом організації роботи віртуальної методичної служби.

Аналізуючи роботу публічних бібліотек, ми намагалися розглянути регіональні веб-сайти з точки зору реалізації їхньої методичної функції як однієї з головних у діяльності регіональних бібліотек, а також сприяння успішному функціонуванню книгозбірень мережі.

З переглянутих 23 сайтів обласних універсальних наукових бібліотек 12 – містять спеціальні розділи, призначені фахівцям: Вінницька ОУНБ – «Бібліотечному фахівцю», Донецька – «Науково-методична робота», Івано-Франківська – «Бібліотекарю», Кіровоградська – «Бібліотечна справа», Луганська – «Колегам», Рівненська – «Бібліотечна інформація», Сумська – «Фахівцю», Тернопільська – «Бібліотекарю», Харківська – «Фахівцям», Хмельницька – «Бібліотекарю», Черкаська – «Бібліотечним фахівцям», Чернігівська – «Бібліотечному фахівцю», Кримська республіканська установа «Універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка» (КРУ УНБ ім. І. Я. Франка) – «Бібліотечному спеціалісту».

Одним із найбільших регіональних методичних центрів є Харківська державна наукова бібліотека (ХДНБ) ім. В. Г. Короленка (<http://www.library.kharkov.ua/>), яка традиційно опікується публічними бібліотеками Східного регіону. На її сайті створено розділ «Колегам-бібліотекарям», де представлено методичну діяльність книгозбірні, забезпечено доступ до значної кількості електронних повнотекстових версій видань бібліотеки, створених за період 1998–2009 рр. Спеціалісти можуть здійснити віртуальну екскурсію першим в Україні читальним залом бібліотекознавчих документів, якому нещодавно виповнилося 105 років, переглянути віртуальні виставки бібліотекознавчої літератури, отримати інформацію про видання цієї тематики в бібліотеках Харкова, дистанційно одержати консультативну допомогу. Так, у режимі «запитання–відповідь» діє корпоративна віртуальна довідкова служба наукових бібліотек м. Харкова, що дає змогу оперативного задовольняти інформаційні потреби користувачів. Насамперед, це стосується студентської

аудиторії, яка не працює в режимі он-лайн, а швидше існує в ньому весь час. Варто відзначити, що серед відомих у віртуальному просторі бібліотечних ресурсів привертає увагу блог ХДНБ ім. В. Г. Короленка «Методист бібліотеки» (<http://methodist-biblioteki.blogspot.com/search/>), супровід якого забезпечує науково-методичний відділ.

На жаль, Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького, яка є методичним центром для публічних бібліотек Південної України, а саме: Одеської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської областей, Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, на своєму сайті не розміщує інформацію методичного спрямування.

Загалом можна відзначити, що певна робота з висвітлення методичної діяльності регіональних бібліотек у віртуальному режимі ведеться.

На нашу думку, вдалий контент сайту – це теж показник роботи методичної служби, оскільки, володіючи інформацією стосовно кращого бібліотечного досвіду, методисти можуть надавати рекомендації щодо наповнення та вдосконалення сайтів як своєї бібліотеки, так і бібліотек регіону. І в цьому ракурсі серед вищеназваних сайтів обласних бібліотек варто відзначити вдало організовані розділи для бібліотечних фахівців Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького «Колегам», КРУ «УНБ ім. І. Я. Франка» «Бібліотечному спеціалісту», Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської «Науково-методична робота».

Спробуємо проаналізувати структурованість методичних матеріалів, їхнє наповнення та актуалізацію на сайтах обласних бібліотек. Відкриваючи розділ для бібліотечних фахівців на сайті бібліотеки – методичного центру, логічно передусім шукати інформацію щодо бібліотечної мережі регіону, посилання на веб-сайти книгозбірень, адреси електронної пошти. Проте ці відомості лише частково представлені на сайтах деяких обласних бібліотек, зокрема, Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської – «Сайти бібліотек Донеччини» (<http://www.library.donetsk.ua/index.php>), Рівненської державної обласної бібліотеки (ДОБ) – «Бібліотеки нашого краю» (<http://libr.rv.ua/index.php>).

Традиційними є інформаційні сторінки, що відображають події та новини бібліотечного життя країни і регіону. Варто відзначити, що ця інформація повинна постійно актуалізуватися.

Наприклад, спеціальний блок для бібліотекарів на сайті Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького (<http://www.library.lg.ua/rus/index.php>) відкриває сторінка «Луганщина бібліотечна», яка включає новини бібліотечного життя області, надає доступ до звітної та статистичної інформації, презентує довідкові відомості про керівників бібліотек, а також працівників цих закладів, котрі мають публікації в пресі, тощо.

Сторінка «Новини» (<http://www.franko.crimea.ua/news/>) сайту КРУ «УНБ ім. І. Я. Франка» представляє віртуальний щоденник заходів та подій, що відбуваються в бібліотечному просторі Криму, і такий спосіб подання інформації можна рекомендувати для використання. Також, на даний період, методисти бібліотеки надають віртуальні довідкові послуги фахівцям республіки.

Більшість регіональних книгозбірень з метою правового забезпечення діяльності бібліотек вважають за доцільне створювати на своїх сайтах розділи «Офіційні документи», в яких представляють основні регламенту-

ючі законодавчі та нормативні акти. Проте викликає подив характер подання даної інформації на сайтах окремих бібліотек. У деяких із них документи не структуровано (Полтавська ОУНБ ім. І. П. Котляревського; http://library.pl.ua/bibliotekarju/normativni_dokumenty/); в інших – розділ наповнено лише кількома законодавчими актами, причому останній датується 1997 р. (Черкаська ОУНБ ім. Т. Шевченка; <http://library.sk.ua/index.php/>), не відображено зміни, що відбулись у законодавстві (Чернігівська ОУНБ ім. В. Г. Короленка; <http://libkor.cg.ukrtel.net>). А Волинська ОУНБ ім. Олени Пчілки взагалі не розміщує інформацію даного характеру.

Соціологічні та наукові дослідження бібліотек є підґрунтям для розроблення методичних рішень і важливим аналітичним матеріалом, який у нових ракурсах доповнює бібліотечну статистику. Проте результати проведених досліджень не часто представляються на сайтах. І тут варто відзначити розділ «Науково-методична робота» сайту Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської, де розміщено електронні версії інформаційних довідок за даними проведених розвідок. Зокрема, «Інформаційно-бібліотечні послуги очима користувачів» та «Реальна модель сільської бібліотеки», що відображають комплексний підхід та ґрунтовність досліджень. Пропонується до розгляду методика, змістовні звіти, статистичні дані. Проведений аналіз досліджень став основою для розроблення планів впровадження їхніх результатів та розміщення публікацій працівників бібліотеки в періодичних виданнях.

Бібліотечні сайти надають нові можливості для виявлення та розповсюдження кращого досвіду, налагодження діалогу між фахівцями бібліотек різного рівня. Ряд обласних бібліотек використовують різні форми дистанційного обміну досвідом: електронні конференції, форуми, віртуальні круглі столи. Зокрема, КРУ «УНБ ім. І. Франка» (<http://www.franko.crimea.ua/news/>) проводить бібліотечат «Час професійного спілкування»; віртуальний круглий стіл «Сучасні аспекти популяризації творчості М. Гоголя в бібліотеках» було організовано Донецькою ОУНБ ім. Н. К. Крупської (<http://www.library.donetsk.ua/index.php?target=stol>); Дніпропетровська ОУНБ започаткувала проведення форумів (<http://forum.lib.dp.ua/>), які привертають увагу грамотністю подання інформації.

Багаторічні архіви повнотекстових електронних версій власних видань представлено на сайтах 8 ОУНБ: Харківської (<http://library.kharkov.ua/libdruk.php>), Івано-Франківської (<http://lib.if.ua/dbase/publish.php>), Дніпропетровської (<http://www.lib.dp.ua/projects/index.html>), Вінницької (<http://www.library.vn.ua/publications/>), Тернопільської (<http://www.library.te.ua/about/vydannya/>), Херсонської (<http://www.lib.kherson.ua/ukr-publish.htm>), Чернівецької (<http://library.cv.ua/>), Чернігівської (<http://libkor.cg.ukrtel.net/index.php>) та Рівненської ДОБ (<http://lib.rv.ua/index.php>).

У масивах методичних матеріалів, розміщених на сайтах, особливий інтерес становлять ті, що узагальнюють багаторічний досвід роботи. Наприклад, у виданні «Інноваційні та традиційні підходи до методичної діяльності в публічних бібліотеках» (Дніпропетровської ОУНБ, 2008; <http://www.lib.dp.ua/projects/index.html>) аналізуються проведені бібліотечні заходи за останні 5 років: тренінги, семінари, конференції, соціологічні дослідження, презентуються кращі мето-

дичні видання, підготовлені бібліотеками Дніпропетровщини.

Приклади досвіду роботи районних та міських публічних бібліотек Закарпаття (<http://www.biblioteka.uz.ua/>), що заслуговують на увагу, зібрано в інформаційних бюлетенях «У нас в бібліотеках» (випуски 2007 та 2008 років), підготовлених Закарпатською ОУНБ за матеріалами річних звітів книгозбірень. Ці огляди висвітлюють роботу бібліотек за різними напрямками, а також матеріали обласних конкурсів на кращу сільську книгозбірню.

На сайті Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького діє віртуальний кабінет бібліотекознавства «Методична скринька» (http://www.library.lg.ua/ukr/kollegam_metod.php). Зазираючи до неї, можна відшукати корисні поради, рекомендації та матеріали на допомогу бібліотекарям у практичній роботі. Нові надходження фахової літератури, що представлені у вигляді віртуальної анотованої виставки, не тільки знайомлять із новинами в бібліотечній справі, а й нагадують бібліотекарям про необхідність систематичного професійного читання.

Харківська ОУНБ розмістила на сайті тематико-бібліографічні списки «Бібліотечна тема на сторінках періодичних видань», починаючи з 2002 року (<http://library.kharkov.ua/fah.php?type>); Чернігівська ОУНБ ім. В. Г. Короленка в розділі «Бібліотечному фахівцю» – блок під назвою «Бібліотечні теми в періодичних виданнях» (<http://libkor.cg.ukrtel.net/index.php?id=5&sid>). Окрім того, статті на сайті цієї бібліотеки представлено за абеткою, а це ускладнює пошук потрібної інформації. Можливо, більш доречно розмістити їх як за хронологією, так і за тематикою.

Набувають розвитку веб-ресурси бібліотечних мереж, створюються сайти ЦРБ і навіть сільських книгозбірень, наприклад, сайти 6 бібліотек Володимирецького району Рівненської області. На даний час їх небагато, але й на тій незначній кількості сайтів ЦРБ є розділи для бібліотечних спеціалістів, що в майбутньому сприятиме розширенню віртуальної методичної роботи. Так, із переглянутих 53 сайтів центральних районних бібліотек ЦБС та ЦСПШБ розділи для бібліотечних фахівців представлено на 8-ми: Долинської ЦРБ Івано-Франківської області – «Портфель бібліотеки» (<http://www.dcrb.net/bp.shtml>); Дубенської ЦРБ – «Бібліотечному фахівцю» (<http://crbdubno.org.ua/biblf.html>) та Тульчинської ЦРБ – «Бібліотекарям» (<http://tulchlib.vn.ua/>); Вінницької області; Виноградівської ЦРБ Закарпатської області – «На допомогу бібліотекарю» (http://vin-library.do.am/index/na_dopomogu_bibliotekarju/0-7); Новоархангельської ЦРБ Кіровоградської області – «Сторінка бібліотекаря» (<http://sites.google.com/site/narcbs/storinka-bibliotekara>); Млинівської ЦРБ – «Фахівцю» (<http://mluniv.org/fahiwtsjy.html>), Сарненської ЦРБ – «На допомогу бібліотекарю» (<http://lib.sowa.com.ua/dopomogaBIB.htm>) Рівненської області; Сторожинецької ЦРБ Чернівецької області – «Методичний модуль» (<http://bibliostor.cv.ua/index.php?q=metmod>).

У липні 2005 року Кіровоградська ОУНБ ім. Д. І. Чижевського започаткувала новий проект – створення веб-сайтів для районних бібліотек. Відкрито інформаційні сторінки 22 бібліотек, із них розділ методичного спрямування мають: Бобринецька ЦРБ – «Бібліотечному фахівцю»; Голованівська ЦРБ – «Методична скринька»; Кіровоградська МЦБС – «Бібліотекарю»; Кірово-

градська ЦРБ – «Бібліотекарю»; Олександрівська ЦРБ – «Методична скринька»; Петрівська ЦРБ – «Сторінка методиста». На жаль, ознайомитися з ними можна, лише звернувшись до сайту Кіровоградської ОУНБ ім. Д. І. Чижевського. Окремо слід відзначити представлену в блозі віртуальної сторінки цієї бібліотеки інформацію про майстер-клас у Григорівській сільській бібліотеці, мета якого підвищення ефективності діяльності сільських бібліотекарів.

Публікації, що висвітлюють роботу книгозбірень на селі, досить часто створюються на основі аналізу планово-звітної документації чи соціологічних досліджень фахівцями, які не працюють безпосередньо в сільських бібліотеках. А що з власного досвіду можуть повідомити працівники цих книгозбірень і які вони застосовують методики для вирішення повсякденних завдань? Зібрання публікацій чи виступів сільських бібліотекарів взагалі не так часто зустрічаються серед професійних видань. Як приклади наведемо збірник «Сільські бібліотеки Миколаївщини: ідеї, пошук, майстерність» (2008; <http://www.reglibrary.mk.ua/vidavnictvo.phtml>), збірку інформаційних матеріалів до XII обласного зльоту бібліотекарів села «Бібліотеки Олександрівського району» (2009, Донецька обл.; www.library.donetsk.ua/naukdosl/doklad26serp2009.doc). На сайті Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирьова можна ознайомитися також із серією методичних видань «Бібліотечна практика: різноманітність і дієвість», що є зібранням виступів фахівців під час щорічних засідань Ради директорів ЦБС Миколаївської області.

У масиві методичних матеріалів значну практичну цінність мають публікації, котрі містять поради та рекомендації з проведення різноманітних масових заходів та бібліотечних акцій щодо популяризації літератури, залучення читачів до різних форм міжособистісного спілкування в бібліотеці, відзначення державних свят та історичних подій, ювілеїв видатних особистостей. Низку таких видань в електронному вигляді можна переглянути на сайтах Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка, Черкаської ОУНБ ім. Т. Шевченка, а також Закарпатської ОУНБ – у серії видань «Бібліоклас». Сьомий випуск методичного посібника «Матеріали на допомогу бібліотекам у проведенні культурно-просвітницьких заходів». (<http://lib.if.ua/dbase/publish.php>) Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Я. Франка включає сценарії Івано-Франківської, Рожнятівської, Богородчанської, Надвірнянської ЦРБ і адресований широкому колу бібліотечних працівників.

Чи користуються попитом видання та інформація, розміщені на сайтах? На більшості з них не можна знайти відповіді на це запитання. А, наприклад, сайт Рівненської ДОБ надає інформацію щодо кількості переглядів кожного представленого методичного матеріалу і кількості завантажень окремих видань бібліотеки.

Належним чином не обговорюється у професійному бібліотечному середовищі актуальність видавничої діяльності бібліотек, що не дає змоги визначити кращі роботи фахівців і оцінити практичну ефективність решти видань. Тому варто відзначити ініціативу Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, що в 2010 році оголосила обласний конкурс на краще видання (<http://www.library.vn.ua/abv/konkursabv.html>). Він має на меті проаналізувати видавничу продукцію книгозбірень Вінниччини: від бібліографічних покажчиків до рекламно-інформаційних видань.

Підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців є одним із напрямів методичного забезпечення бібліотечної діяльності. Тут методичні підходи зумовлені суб'єктивними чинниками – освітнім рівнем і досвідом роботи працівників, та об'єктивними факторами – стрімкими змінами у сфері інформаційних та бібліотечних технологій. За даними «Зведення річних звітів про діяльність бібліотек сфери управління Міністерства культури і туризму України за 2009 рік», із загальної кількості бібліотекарів цих закладів (44 019 осіб) 8 760 мають повну вищу бібліотечну освіту. Тих, хто має стаж роботи понад 20 років, налічується 17 243 особи, від 3 до 10 років – 7 037 осіб. Рівень фахової обізнаності спеціалістів певною мірою визначається станом розвитку регіональної бібліотечної мережі, в якій відбувається їхня професійна діяльність та кар'єрне зростання. Це варто врахувати при плануванні професійних заходів та створенні ресурсів для фахівців.

Підвищення кваліфікації має охоплювати як працівників головної бібліотеки, так і книгозбірень мережі. Відповідні розділи започатковано на сайтах Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської – «Підвищення кваліфікації» (<http://www.library.donetsk.ua/index.php?target=naukmet>), Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького – «Безперервна бібліотечна освіта» (http://www.library.lg.ua/rus/kollegam_sotrudn.php), Запорізької ОУНБ ім. О. М. Горького – «Фахова освіта» (<http://www.zounb.zp.ua/node/129>). Але ці сторінки ще необхідні наповнювати інформацією. На додаток до графіків щодо підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, котрі представлено лише на деяких сайтах, цікавими для методистів були б інформаційні довідки та збірники матеріалів, що висвітлюють проведені в бібліотеках відповідні заходи. Наприклад, становлять інтерес матеріали Обласного проблемно-орієнтованого семінару «Сучасна публічна бібліотека і забезпечення інформаційних запитів користувачів з особливими потребами» для завідувачів відділів обслуговування міських та районних ЦБС (<http://www.library.donetsk.ua/index.php?target=naukmet>), представлений на сайті Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської.

Для надання допомоги в організації та проведенні заходів щодо підвищення кваліфікації бібліотекарів на сайтах деяких бібліотек розміщуються методичні видання, зокрема, методичні поради Черкаської ОУНБ ім. Т. Шевченка «Професійна компетентність бібліотекаря – запорука ефективного функціонування бібліотеки» (<http://library.ck.ua/index.php/2008-12-16-14-57-52/2008-12-16-15-08-42>). Привертає увагу і методичний посібник Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Я. Франка «Інтерактивні форми підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу» (<http://lib.if.ua/publish2008/1217836988.html>), в якому представлено зразки інтерактивних методів навчання з практики роботи Надвірнянської та Тисменицької ЦРБ. Методичний посібник «Імідж сучасної бібліотеки: нові підходи» (<http://lib.if.ua/dbase/publish.php>) пропонує ігрову форму навчання бібліотечного персоналу – тренінг із елементами конкурсу з практики роботи Тисменицької ЦРБ.

Отже, підбиваючи підсумки, можна виокремити ряд недоліків, що притаманні деяким веб-сайтам:

1. Типовою для більшості з них є розпорошеність методичної інформації по різних розділах сайту, що спричиняє складність її пошуку в загальному масиві. Очевидно, варто врахувати, що навіть за наявності

змістовних повнотекстових електронних ресурсів, зручними в користуванні є ті, що доступні з головної сторінки сайту та об'єднані чіткою тематичною назвою. Слід пам'ятати, що професійна бібліотечна інформація звичайному користувачеві не цікава і тільки перевантажує та ускладнює пошук.

2. Аналіз контенту більшості сайтів ОУНБ дає підстави стверджувати, що відображена на них методична робота не охоплює всіх її напрямів і представлена, в основному, виданнями бібліотеки, серед яких переважають бібліографічні покажчики, дайджести публікацій, за винятком незначної частки методичних розробок.

3. Ряд бібліотек вміщують переліки видань, серед яких є методичні, котрі цікаво було б переглянути в повнотекстовій версії, зокрема, примірні тематики семінарів міських та районних бібліотек. Проте відшукати ці видання можна переважно тільки через мапу сайту.

4. Відсутність на сайтах доступу до звітної документації бібліотек. На деяких сайтах можна ознайомитись лише з матеріалами, де аналізується планово-звітна документація.

5. У розділах бібліотечних новин та подій досить часто поєднується інформація про бібліотечні заходи для користувачів з відомостями щодо проведених заходів для фахівців бібліотеки – семінарів, тренінгів, шкіл методистів та ін. При цьому немає ніяких посилань до розділів, де розміщено фахову інформацію. Хоча доцільно ці матеріали відразу розділити за адресним принципом із орієнтацією на користувача.

І ще декілька порад.

1. Не варто розміщувати на сайті нормативно-правові акти, що регламентують бібліотечну діяльність, можливо, більш доцільно дати відсилання до офіційного сайту Верховної Ради України, зокрема бази «Законодавство України» (<http://zakon.rada.gov.ua>) або сайту НПБУ «Бібліотечному фахівцю», де ця інформація постійно відслідковується та подається у структурованому вигляді. А на сторінках своїх сайтів регіональним бібліотекам доцільніше розміщувати офіційну інформацію, нормативні, інструктивні матеріали регіонального та місцевого значення, що мають на меті регламентувати та координувати роботу книгозбірень даної місцевості.

2. Слід звернути увагу на організацію доступу до архівів видань бібліотек. Головний недолік тут – відсутність посилань від розділів для бібліотечних фахівців до електронних видань даної тематики. Наприклад, архів сайту Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тимирязєва за обсягами та тематикою видань – один із найкращих. Але, на наш погляд, не зовсім логічним було розміщувати видання «Бібліотека в контексті світової культури, науки, інформації: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.» (<http://library.vn.ua/publications/2007/>), а також інші видання аналогічної тематики у розділі «Електронні книги», якщо в розділі «Бібліотечному фахівцю» цього сайту відсутні посилання на електронні версії текстів цих видань.

3. Розміщуючи матеріали, даючи відповіді на запитання віртуальної довідки, потрібно звертати увагу на грамотність написання відповідей.

4. Варто було б встановити на сайтах лічильники, які б виконували роль барометрів зацікавленості за кількістю звернень. Аналіз їхніх показників дозволить пересвідчитися в доцільності існування певних розділів сайту.

5. Важливий момент – постійне оновлення інформації, наповнення контенту. На це потрібно звернути особливу увагу, тому що саме актуалізація інформації є необхідною умовою для функціонування та ефективного використання сайтів бібліотек.

6. Реклама бібліотеки, новизна і оригінальність ідей, форм та їхнє втілення в роботу є важливими умовами результативності діяльності. Ці вимоги певною мірою відносяться і до створення методичного модуля на сайтах як своєрідного віртуального довідника бібліотекаря.

Отже, працюючи над поповненням методичного контенту бібліотечних сайтів, фахівці мають враховувати, що структура розділів сайту може різнитися за наповненням, назвами підрозділів та сторінок, але контент повинен відображати основні напрями методичної роботи бібліотеки: надання методичної та консультативної допомоги, аналіз діяльності бібліотек свого регіону, інформаційну функцію, організацію підвищення кваліфікації і т. ін. Для того, щоб вийти за межі тільки інформаційної функції, методичну роботу варто представити ще й у формі взаємодії та спілкування.

Принцип орієнтації на користувача – головний у бібліотечному обслуговуванні та є базовим і при створенні сайтів. Методисти мають враховувати специфічні для свого регіону чинники, що впливають на діяльність бібліотек мережі, знати проблеми, з якими стикаються бібліотечні працівники, бачити шляхи їхнього вирішення.

Аналіз методичних сторінок сайтів регіональних бібліотек України свідчить, що вони звільнилися від багатьох догм. Методичні служби за останні роки навчилися бути мобільними і вчасно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві загалом, і в бібліотечній сфері зокрема. Змінюються зміст, форми та методи роботи, яку сьогодні спрямовано на вироблення загальної стратегії розвитку бібліотечної галузі, кумуляцію та ретрансляцію кращого досвіду, розроблення і впровадження інноваційних процесів та технологій, організацію безперервної освіти бібліотечних кадрів.

Список використаних джерел

1. Бібліотеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profy.nplu.org/>. – Назва з екрана.
2. Волян Н. П. Веб-сайт – складова інформаційних ресурсів бібліотеки / Н. П. Волян // Пріоритети діяльності Рівненської державної обласної бібліотеки : зб. статей з досвіду роботи. – Рівне : Волин. обереги, 2008. – С. 58–62.
3. Козловська Т. М. Роль та місце веб-сайту в діяльності бібліотек / Т. М. Козловська // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини : зб. ст. / Кіровоград. обл. універс. наук. б-ка ім. Д. І. Чижевського. – Кіровоград, 2008. – Вип. 2. – С. 94–96.
4. Бенц С. Побудова кращих бібліотечних веб-сайтів / Сьюзен Бенц // Бібліотека і книга у контексті часу: зб. наук. ст. II Міжнар. наук.-практ. конф. / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України». – К., 2008. – С. 23–27.
5. Торлин І. Веб-сайты публичных библиотек Украины: попытка образа / И. Торлин // Бібліотечна Україна в Криму – 2006 : зб. доп. і виступів науковців і фахівців України на Міжнар. конф. «Крим–2006» / уклад. С. Басенко. – К., 2006. – С. 127–135.
6. Цурина І. Методична робота в офлайн-режимі / І. Цурина, М. Талалаєвська // Бібл. планета. – 2006. – № 2 (32). – С. 17–19.
7. Цурина І. Виртуальная методическая помощь: Используем ресурс [веб-сайт Нац. парлам. б-ки України] / И. Цурина // Библ. дело. – 2010. – № 11. – С. 39–44.